

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 28 maj 2013

Mål nr

B 5689-12

KLAGANDE

1. LA

Ombud och offentlig försvarare: Advokat HI

2. CJ

Ombud och offentlig försvarare: Advokat MI

3. OPN

Ombud och offentlig försvarare: Advokat SIA

4. RS

Ombud och offentlig försvarare: Advokat CC

5. KV

Ombud och offentlig försvarare: Advokat MK

MOTPARTER

1. Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

2. PL

Ombud och målsägandebiträde: Advokat RH

SAKEN

Misshandel m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2012-12-10 i mål B 9528-12

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar på det sättet hovrättens domslut

- beträffande *LA* att Högsta domstolen
dels bedömer gärningen i december 2011 som ofredande enligt 4 kap.
7 § brottsbalken,
dels sätter ned det skadestånd som han, solidariskt med JH, OPN, RS
och KV, ska betala till PL till 10 000 kr,

- beträffande *CJ* att Högsta domstolen

dels frikänner honom från ansvar avseende åtalet för misshandel eller ofredande,

dels bestämmer påföljden för snatteri till penningböter 800 kr,

dels ock ogillar den mot honom förda skadeståndstalan,

- beträffande *OPN* att Högsta domstolen
dels bedömer gärningen som ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken,
dels sätter ned antalet dagsböter till 30,
dels ock sätter ned det skadestånd som han, solidariskt med JH, LA, RS och KV, ska betala till PL till 10 000 kr,
- beträffande *RS* att Högsta domstolen
dels bedömer gärningen som ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken,
dels sätter ned det skadestånd som han, solidariskt med JH, LA, OPN och KV, ska betala till PL till 10 000 kr och
- beträffande *KV* att Högsta domstolen
dels bedömer gärningen i december 2011 som ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken,
dels sätter ned det skadestånd som han, solidariskt med JH, LA, OPN och RS, ska betala till PL till 10 000 kr.

På skadeståndsbeloppet ska betalas ränta på det sätt som hovrätten har bestämt.

För försvaret av LA i Högsta domstolen tillerkänns HI ersättning av allmänna medel med 23 155 kr, varav 14 904 kr avser arbete, 3 420 kr tidsspillan, 200 kr utlägg och 4 631 kr mervärdesskatt.

För försvaret av CJ i Högsta domstolen tillerkänns MI ersättning av allmänna medel med 23 931 kr, varav 15 525 kr avser arbete, 3 420 kr tidsspillan, 200 kr utlägg och 4 786 kr mervärdesskatt.

För försvaret av OPN i Högsta domstolen tillerkänns SIA ersättning av allmänna medel med 23 931 kr, varav 15 525 kr avser arbete, 3 420 kr tidsspillan, 200 kr utlägg och 4 786 kr mervärdesskatt.

För försvaret av RS i Högsta domstolen tillerkänns CC ersättning av allmänna medel med 25 342 kr, varav 16 146 kr avser arbete, 3 420 kr tidsspillan, 708 kr utlägg och 5 068 kr mervärdesskatt.

För försvaret av KV i Högsta domstolen tillerkänns MK ersättning av allmänna medel med 22 350 kr, varav 15 525 kr avser arbete, 2 280 kr tidsspillan, 75 kr utlägg och 4 470 kr mervärdesskatt.

För biträdet åt PL i Högsta domstolen tillerkänns RH ersättning av allmänna medel med 20 050 kr, varav 12 420 kr avser arbete, 3 420 kr tidsspillan, 200 kr utlägg och 4 010 kr mervärdesskatt.

Kostnaderna i Högsta domstolen för försvaret av de tilltalade och för biträdet åt målsäganden ska staten svara för.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN, M.M.

Var och en av LA, CJ, OPN, RS och KV har yrkat att Högsta domstolen ska frikänna honom från ansvar för misshandel eller ofredande och befria honom från skyldighet att betala skadestånd till PL.

Riksåklagaren och PL har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Riksåklagaren har i Högsta domstolen justerat åtalet så att det har fått följande lydelse (ändringarna har kursiverats här).

Misshandel, ofredande

LA, CJ, OPN, RS och KV har tillsammans och i samverkan, i december 2011 på Westerlundska gymnasiet i Enköping uppsåtligen tillfogat PL smärta och övergående rodnad samt försatt honom i vanmakt genom att tejsa honom med silver- och eltejs och därefter knuffa in honom i duschen som stod på. Därefter har PL tejsats ytterligare varefter han våt och tejsad fått hoppa och stundtals burits utomhus och inom skolan. Han har vid ett flertal tillfällen fällts omkull och har till följd av att han varit tejsad, varit oförmögen att ta emot sig. PL har därefter släpats vid fötterna genom skolan och in på en toalett. *De tilltalade har filmat händelseförloppet.*

PL har tillfogats smärta i överkroppen när han knuffats in i duschen, i fötterna då han fått hoppa utomhus utan skor, i knäna då han knuffats handlöst till golvet och i skuldrorna när han dragits över golvet. Rodnad har uppstått på halsen där han varit tejsad. *Genom tejsningen har PL också försatts i vanmakt.*

Lagrums: 3 kap. 5 § och 4 kap. 7 § brottsbalken

Riksåklagaren har påstått att den rodnad som har uppstått på PL genom gärningen utgör en kroppsskada.

Riksåklagaren har beträffande KV i andra hand gjort gällande att han ska dömas för medhjälp till misshandel enligt 3 kap. 5 § och 23 kap. 4 § brottsbalken enligt följande.

KV har främjat de övrigas misshandelsgärning genom att med sin närvaro styrka de övriga i deras uppsåt samt genom att filma händelseförloppet och dirigera hur de övriga skulle tejsa PL.

KV har även beträffande denna påstådda gärning förklarat att det saknas förutsättningar att fälla honom till ansvar.

Riksåklagaren har uttalat att ansvar inte yrkas enligt någon annan straffbestämmelse än de som har angetts i åtalet, dvs. misshandel och ofredande.

De tilltalade har alla hävdade att PL samtyckte till det som de gjorde med honom eller, i vart fall, att de trodde att han samtyckte. Enligt deras uppfattning har de därmed inte gjort sig skyldiga till brott och är inte heller skyldiga att betala skadestånd till PL.

Ingen av de tilltalade har godtagit det yrkade skadeståndsbeloppet som skäligt i och för sig. De har dock alla accepterat den yrkade räntan.

DOMSKÄL

De brott som inte har överklagats i skuldfrågan

1. I enlighet med hovrättens i den delen inte överklagade dom har LA och CJ gjort sig skyldiga till snatteri och KV till häleri.

Vad som har kommit fram om händelsen

2. Alla de inblandade utom CJ gick i samma klass i årskurs 1 på fordonsprogrammet. PL hade börjat ett par veckor senare än de andra. Det var mycket stökigt i klassen. Språket som klasskamraterna använde var fullt av svordomar och könsord. PL hade känt sig utsatt av de andra eleverna. Under hösten hade PL blivit tillsammans med en flicka. Någon av de tilltalade kom då på idén att de skulle ingå ett ”vad” med PL. Enligt detta ”vad” skulle PL tejpas och duschas om han inte hade sex med flickvännen före jullovet. Själva händelsen gick till på det sätt som anges i gärningsbeskrivningen. Händelseförloppet avbröts när skolsköterskan ingrep. De skador som PL fick och den smärta som han kände stämmer också överens med det som åklagaren har angett i åtalet.

3. Beträffande de olika tilltalades deltagande i händelserna är det, främst genom vad PL har berättat men också genom den inspelade filmen och de

tilltalades – inklusive tidigare medtilltalade JHs – egna uppgifter, utrett att var och en har gjort följande.

- LA: Han deltog i tejpandet och släpade PL mot slutet av händelseförloppet.
- CJ: Han tejpade i det första skedet. Han var med när PL knuffades in i duschen och en stund när PL släpades genom skolan.
- OPN: Han sa åt PL att ta med klädombyte till skolan den aktuella dagen. Han knuffade in PL i duschen. Han släpade också PL en bit genom skolan.
- RS: Han tejpade och drog PL längs golvet, bl.a. över stålkanter. RS var mest aktiv.
- KV: Han filmade och dirigerade hur de andra skulle göra, bl.a. när det gällde tejpningen.

4. PL uttalade vid flera tillfällen att han samtyckte till det som de tilltalade gjorde. Vid något eller några tillfällen skedde det på uppmaning av någon av de närvarande. Även efter det att händelseförloppet hade avbrutits vidhöll PL inför bl.a. skolsköterskan och biträdande rektor att han hade deltagit frivilligt.

5. PL har därefter förklarat att han egentligen inte alls samtyckte till det inträffade. Han har i rättegången berättat följande. De tilltalade hade under hösten dagligen frågat honom om han hade haft sex med sin flickvän. De uppträdde alltid i grupp och det talades om att han skulle få en tvålspruta upptryckt i analöppningen om han inte gick med på tejpningen. Han kände sig hotad när de började tejpna honom. Det var 15–20 personer i rummet och han litade inte på någon. Han trodde att det bara var fråga om att bli tejpad och duschad. Han visste inte att de skulle dra honom på golvet. Han kände sig kränkt och förnedrad när han låg blöt och bunden på golvet och han spelade med för att inte framstå som svag. Hans tanke var att få det hela överstökad och att det skulle ta slut så fort som möjligt.

Frågorna i Högsta domstolen

6. Frågorna i Högsta domstolen är hur de tilltalades handlande ska bedömas och betydelsen av att PL under händelseförloppet sa att han samtyckte till det som skedde.

Reglerna om misshandel och ofredande

7. För misshandel döms enligt 3 kap. 5 § brottsbalken den som uppsåtligen tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller i något annat sådant tillstånd. Straffskalan är fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, böter eller fängelse i högst sex månader. Den som handgripligen antastar eller genom skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende annars ofredar annan döms enligt 4 kap. 7 § för ofredande. Straffskalan för det brottet är böter eller fängelse i högst ett år.

Betydelsen av samtycke

8. Ett handlande som annars skulle utgöra brott kan vara fritt från ansvar, d.v.s. inte brottsligt, om det sker med samtycke. Enligt 24 kap. 7 § brottsbalken utgör en gärning, som någon begår med samtycke från den mot vilken den riktas, brott endast om gärningen med hänsyn till den skada, kränkning eller fara som den medför, dess syfte och övriga omständigheter är oförsvarlig. Regeln om samtycke som ansvarsfrihetsgrund infördes år 1994 (se prop. 1993/94:130). Den var avsedd att utgöra en lagreglering av vad som tidigare hade gällt utan lagstöd.

9. Bestämmelsen i 24 kap. 7 § brottsbalken har i och för sig generell tillämplighet. Dock förhåller det sig så att samtycke i många fall utesluter att

en gärning utgör brott redan vid en läsning av den enskilda straffbestämmelsen. Detta gäller vid många förmögenhetsbrott, exempelvis stöld, som förutsätter att det har rört sig om ett tagande som inte har varit lovligt (se 8 kap. 1 §). Vid ofredande gäller att det förhållandet att samtycke har förelegat får tillmätas betydelse vid bedömningen av om gärningen över huvud taget har innefattat ett ofredande; den som samtycker till ett handlande som täcks av bestämmelsen i 4 kap. 7 § kan inte gärna samtidigt sägas ha blivit ofredad genom detta.

10. Samtyckesregeln i 24 kap. 7 § brottsbalken har alltså i praktiken ett begränsat tillämpningsområde. Främst är den aktuell vid brotten mot liv och hälsa (3 kap.) och vid ärekränkingsbrott (5 kap.) samt i viss mån vid brotten mot frihet och frid (4 kap.), t.ex. vid olaga frihetsberövande.

11. Vid misshandelsbrott dras gränsen för ansvarsfriande verkan av samtycke vanligen på samma sätt som gränsen mellan ringa misshandel och normalgraden av misshandel. Det innebär att det i allmänhet inte är möjligt att med ansvarsfriande verkan samtycka till misshandel av normalgraden. Fall finns dock där gärningen i och för sig är att bedöma som normalgraden av misshandel, men omständigheterna ändå är sådana att samtycke bör medföra ansvarsfrihet. Vid denna bedömning har det betydelse bl.a. om gärningen har ett godtagbart syfte.

12. Att samtycke kan medföra att även en gärning, som annars hade varit att bedöma som normalgraden av misshandel, inte är otillåten har att göra med att samtyckesregleringen i första hand tar sikte på den kroppsskada som tillfogas den som samtycker. Lagstiftningen bygger på tanken att det inte bör vara möjligt för någon att samtycka till allvarigare kroppsskada, medan att med någons samtycke tillfoga denne smärta normalt inte är straffbart oberoende av vilken smärta som det är fråga om. Samtidigt gäller att bedömningen av om en

misshandelsgärning är ringa eller av normalgraden påverkas av också andra faktorer än vilken kroppsskada som har tillfogats, t.ex. graden av smärta som gärningen har lett till. (Jfr a. prop. s. 38 f., 42 f. och 72.)

Gärningarna ska bedömas som ett ofredande

13. PL har tillfogats smärta i handleden när han knuffades in i duschen, i fötterna då han fick hoppa utomhus utan skor, i knäna då han knuffades till golvet och i skulderna när han drogs över golvet. Rodnad har uppstått på halsen där han varit tejpade. Det handlande som har ägt rum har alltså inneburit att PL har tillfogats lindrig kroppsskada och viss övergående smärta.

Härigenom har han blivit utsatt för handlingar som faller under misshandelsbestämmelsen.

14. Riksåklagaren har påstått att tejpningen har inneburit att PL har försatts i vanmakt. Med vanmakt i misshandelsbestämmelsens mening avses praktiskt taget fullständig brist på kroppslig kontroll. Exempel på vanmakt är medvetlöshet, sömn, hypnotiskt tillstånd och total berusning av alkohol eller narkotika. Med vanmakt jämförbara tillstånd är fullständig eller partiell förlamning eller bedövning av kroppen och ”bländning” med tårgas, peppar eller dylikt. (Se Nils Jareborg och Sandra Friberg, Brotten mot person och förmögenhetsbrotten, 2010, s. 25.)

15. Tejpningen av PL kan inte anses innebära att han har försatts i vanmakt på sådant vis som förutsätts i misshandelsbestämmelsen. Tejpningen utgör i stället en gärning som har riktat sig mot PLs frihet och faller alltså under 4 kap. brottsbalken. Så som riksåklagaren har lagt upp åtalet får tejpningen ses som en gärning som uppfyller brottsrekvisiten för ofredande i 4 kap. 7 §. Detsamma gäller duschningen.

16. När ett handlande innefattar mer än en straffbelagd gärning uppstår frågan, om domstolen ska döma för ett eller för flera brott. Allt efter omständigheterna får den lösning väljas som framstår som mest följdriktig och rimlig. Ibland bör dömas för två eller flera olika brott. I andra fall bör ett eller flera mindre allvarliga brott konsumeras av den gärning som anses vara huvudbrottet. En princip som brukar upprätthållas är att det ena brottet konsumerar det andra om bestämmelserna har samma kriminalpolitiska grund. I sådana fall bör normalt det strängare straffbudet vara tillämpligt och det mindre allvarliga brottet konsumeras, men vägas in vid bedömningen av brottets allvar. (Se NJA 2012 s. 535 p. 10 och Petter Asp m.fl., Kriminalrättens grunder, 2010, s. 519 ff.)

17. I det här fallet har de olika momenten ett sådant samband med varandra att det är naturligt att bedöma hela händelseförloppet i ett sammanhang och under en och samma straffbestämmelse. Det centrala i det som skedde var tejpningen, som innebar att PL fick sin handlingsfrihet beskuren under hela händelseförloppet. Den ledde till att han kunde knuffas omkull och släpas på det sätt som skedde. Det var tejpning och duschning som ”vadet” gick ut på. Tejpningen och det efterföljande händelseförloppet fick visserligen lindrig kroppsskada (rodnad) och viss övergående smärta till följd. Men både rodnaden och smärtan framstår som obetydliga i sammanhanget och får närmast ses som bieffekter. Sedda för sig kan rodnaden och smärtan inte grunda ansvar för annat än ringa misshandel. Dessa omständigheter sammantagna leder till slutsatsen, att hela händelseförloppet bör anses falla under ofredandebestämmelsen. (Jfr Lena Holmqvist m.fl. Brottsbalken En kommentar, BrB 3:5 s. 7.)

Något giltigt samtycke från PL fanns inte

18. Som framgått (se p. 5) har PL uppgett att han sa att han var med på tejpningen av det skälet att han ville få det hela överstökad och för att inte andra, ännu värre, händelser skulle inträffa. Det saknas anledning att betvivla denna uppgift. Ett samtycke som är lämnat under sådana former är varken frivilligt eller allvarligt menat och kan därmed inte godtas. Detta innebär att det har varit fråga om ett ofredande av PL, dvs. om en otillåten gärning.

Kravet på subjektiv täckning

19. Det råder inte någon tvekan om att de tilltalade hade uppsåt till handlandet som sådant. Men uppsåtet ska täcka också det förhållandet att PL inte var med på det. Om gärningsmännen uppfattade det så – eller trodde – att PL verkligen samtyckte, saknades uppsåt till ofredande. De tilltalade ska då frikännas på denna grund.

Prövningen av de tilltalades uppsåt till att PL inte var med på gärningen

20. ”Vadet” avseende tejpningen var inte konstruerat så att PL hade något att vinna på att uppfylla det som enligt ”vadet” låg på honom. Det enda som han kunde uppnå var att tejpningen inte skulle bli av. Både av detta skäl och av det som har kommit fram i övrigt, särskilt om den press som PL befann sig under när han var i skolan tillsammans med sina klasskamrater, kan det inte dras någon annan slutsats än att LA, OPN, RS och KV, som alla gick i samma klass som PL, insåg att PLs samtycke lämnades i en tvångssituation och alltså inte var frivilligt och allvarligt menat. Att LA, OPN, RS och KV var medvetna om att PL inte ställde upp frivilligt understryks dessutom av att PL i samband med filmningen anmodades att säga att han samtyckte samt att det av någon av de närvarande uttalades att ”så går det när man är oskuld”. LA, OPN, RS och KV

förstod alltså att PL inte deltog frivilligt utan att han var pressad att säga att han samtyckte.

21. Beträffande CJ får emellertid en annorlunda bedömning göras. CJ gick inte i samma klass som de andra. Det är inte klarlagt att han hade kännedom om PLs situation i klassen. I och för sig ligger det nära till hands att anta att CJ har anat att PL inte egentligen ställde upp frivilligt på tejpningen, trots att PL sa att han gjorde det. Någon utredning som talar för att så var fallet finns emellertid inte. Det är därmed inte bevisat att CJ hade uppsåt till att PL inte var med på tejpningen.

LA, OPN, RS och KV har varit medgärningsmän

22. LA, OPN, RS och KV ska alltså dömas för ofredande av PL medan CJ ska frikännas. LA, OPN, RS och KV har tagit så aktiv del i handlandet att de, fastän de alla inte rent fysiskt har utfört allt som åtalet omfattar, bör bedömas som medgärningsmän. Var och en av dem har alltså gjort sig skyldig till den brottslighet som gärningsbeskrivningen innefattar.

Den samlade brottslighetens straffvärde

23. Straffvärdet av gärningen motsvarar fängelse tre månader. Vid denna bedömning har Högsta domstolen beaktat PLs skyddslösa ställning. Högsta domstolen har också tagit hänsyn till att PL saknade möjlighet att värja sig, eftersom han var tejpad till händer och fötter. (Se 29 kap. 2 § 3 brottsbalken.) Till detta kommer att flera personer var inblandade och att det var fråga om ett utdraget skeende i PLs skolmiljö, med flera inslag som måste betraktas som kränkande.

Påföljdsbestämningen

24. Beträffande LA, RS och KV ska påföljden bestämmas på det sätt som hovrätten har gjort. LA och RS ska alltså dömas till 30 timmar ungdomstjänst och KV till 40 timmar ungdomstjänst.

25. För snatteribrottet ska CJ dömas till böter. Med hänsyn till värdet av det tillgripna, 15 kr, bör påföljden bli penningböter 800 kr.

26. OPN har tidigare vid tre tillfällen dömts till ungdomsvård, två gånger år 2011 och en gång år 2012. Domarna har avsett narkotikabrott, försök till utpressning och misshandel. Enligt det senaste yttrandet från socialförvaltningen i Enköpings kommun, som är från oktober 2012, har OPN under sommaren 2012 fått behandling för sitt narkotikamissbruk, både i hemmet och på ett särskilt behandlingshem. Därefter har behandlingen fortsatt. OPN hade under hösten en fungerande skolgång. De urinprov som han lämnade visade inte spår av narkotika. Enligt yttrandet hade OPNs situation förändrats drastiskt sedan maj 2012. Förslaget från socialförvaltningen var därför att påföljden på nytt skulle bestämmas till ungdomsvård. Ungdomskontraktet skulle innebära att OPN under sex veckor skulle lämna urinprov och under dessa veckor vid minst ett tillfälle i veckan träffa en behandlare för att upprätthålla sin drogfrihet. I Högsta domstolen har OPN uppgett att han har fullföljt det senaste ungdomskontraktet och att han nu bor i ett familjehem där han trivs bra.

27. Eftersom OPN redan har fullföljt ungdomskontraktet bör påföljden stanna vid den som hovrätten har dömt ut, ungdomsvård och, på grund av hans återfall i brott, böter. Med hänsyn till omfattningen av det ungdomskontrakt som OPN nu har fullföljt finns det dock inte skäl att döma ut mer än 30 dagsböter. Det av hovrätten bestämda bötesstraffet ska alltså sättas ned.

Skadeståndet

28. Med hänsyn till utgången i ansvarsdelen ska LA, OPN, RS och KV betala skadestånd till PL för den kränkning som de har utsatt honom för. Visserligen har kränkningen av PL varit betydande. I enlighet med den praxis som råder på området bör skadeståndsbeloppet dock inte bestämmas högre än till 10 000 kr. Det av hovrätten bestämda skadeståndet ska därför sättas ned.

29. CJ ska med hänsyn till utgången i ansvarsfrågan inte åläggas skadeståndsskyldighet. Eftersom JH inte har överklagat hovrättens dom kan skadeståndsskyldigheten för hans del inte ändras.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Gudmund Toijer, Lena Moore, Agneta Bäcklund och Martin Borgeke (referent, tillägg)
Föredragande justitiesekreterare: Cecilia Hager

**BILAGA TILL
PROTOKOLL
2013-03-13**

Mål nr
B 5689-12

Justitierådet Martin Borgeke tillägger för egen del:

I fråga om påföljdsbestämningen avseende LA, RS och KV gäller enligt min mening följande.

LA

1. LA var ungefär 17 år när han begick brottet mot PL. LAs tidigare brottslighet påverkar inte påföljdsbestämningen nu. Det finns inte heller någon annan omständighet vid sidan av LAs ålder som bör påverka en tänkt straffmätning. LA har samtyckt till ungdomstjänst och är lämplig för sådan påföljd. Hovrättens påföljdsval för LA bör därmed inte ändras. Ett straffmätningssvärde (se om detta begrepp Martin Borgeke, Att bestämma påföljd för brott, 2 uppl. 2012 s. 226 ff.) för en vuxen person som motsvarar fängelse tre månader bör för en sjuttonåring normalt leda till ungdomstjänst i 50 timmar. Det snatteribrott som LA också har gjort sig skyldig till föranleder enligt praxis för en vuxen person 30 dagsböter. Vid bestämmandet av omfattningen av ungdomstjänsten bör snatteribrottet föranleda att denna utökas med fem timmar och att det sammanlagda antalet timmar ungdomstjänst alltså blir 55. Riksåklagaren har emellertid inte överklagat hovrättens dom. Därmed kan Högsta domstolen enligt 51 kap. 25 § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken inte skärpa påföljden för LA. Den av hovrätten bestämda påföljden, 30 timmar ungdomstjänst, ska därmed stå fast.

RS

2. RS var 16 år och tre månader när han begick brottet. Någon omständighet vid sidan av hans ålder som bör påverka en tänkt straffmätning finns inte. Tidigare är RS lagförd endast för ”paråkning” på cykel. Han har samtyckt till ungdomstjänst och är lämplig för sådan påföljd. Ett straffmätningssvärde för en vuxen person som motsvarar fängelse tre månader leder enligt praxis för en person som inte är mer än strax över 16 år till ungdomstjänst 45 timmar. Riksåklagaren har emellertid inte överklagat hovrättens dom. Därmed kan Högsta domstolen enligt 51 kap. 25 § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken inte skärpa påföljden för RS. Den av hovrätten bestämda påföljden, 30 timmar ungdomstjänst, ska därmed stå fast.

KV

3. Det häleribrott som KV har gjort sig skyldig till har ett straffvärde som motsvarar fängelse en månad. Den samlade brottslighetens straffvärde motsvarar därmed fängelse tre månader femton dagar (se NJA 2008 s. 359, särskilt s. 364 f.). Någon omständighet vid sidan av KV ålder som bör påverka en tänkt straffmätning finns inte. KV var 16 år och ett halvt år när han begick brottet mot PL. Straffmätningssvärdet för hans del motsvarar därmed fängelse en månad.

4. Den 1 november 2012 dömdes KV för stöld och skadegörelse till ungdomstjänst 35 timmar. Denna påföljd är enligt vad KV har uppgett ännu inte verkställd. KV är även dömd till dagsböter för snatteri och narkotikabrott. Dessa brott ägde rum före brottet mot PL, men domen meddelades först i januari 2013, dvs. efter brottet mot PL.

5. KV har samtyckt till ungdomstjänst och är lämplig för sådan påföljd. Ett straffmättningsvärde för en vuxen person som motsvarar fängelse tre månader femton dagar leder enligt praxis för en person som är 16 och ett halvt år till ungdomstjänst 55 timmar.

6. Brottet mot PL har begåtts efter den tidigare domen på ungdomstjänst medan häleribrottet begicks före den domen. Enligt 34 kap. 8 § brottsbalken ska, om någon som tidigare dömts till ungdomstjänst har begått annat brott innan påföljden har börjat verkställas, den tidigare domen på ungdomstjänst beaktas vid bestämmandet av antalet timmar ungdomstjänst för det nya brottet. Domstolen ska då se till att antalet timmar ungdomstjänst för detta brott inte överstiger det antal timmar som skulle ha bestämts som gemensam påföljd för brotten.

7. Hur bestämmelsen i 34 kap. 8 § brottsbalken ska tillämpas i olika situationer utvecklas inte närmare i lagförarbetena (se prop. 2005/06:165; se även Borgeke, a.a. s. 518 ff.). Bestämmelsen vilar emellertid på samma grund som 34 kap. 3 § andra stycket som avser motsvarande situation när påföljden är fängelse. Den rättstillämpning som äger rum vid tillämpning av den sistnämnda bestämmelsen kan i stort beskrivas så, att det görs skillnad mellan det fallet att den brottslighet, som påföljd ska bestämmas för, har begåtts före den tidigare domen (nyupptäckta brott) och det fallet att den har begåtts efter den tidigare domen (nya brott). Hänsyn tas också till om brotten i den tidigare domen och de nya eller nyupptäckta brott som påföljd ska bestämmas för har samband med varandra, t.ex. tidsmässigt eller på det sättet, att de avser samma typ av brott. (Se NJA 2009 s. 485 I-III.)

8. En tillämpning av de principer som har utvecklats i rättspraxis innebär att den tidigare domen på ungdomstjänst i viss mån ska påverka antalet timmar ungdomstjänst som nu ska dömas ut i sänkande riktning. Antalet

timmar ungdomstjänst bör av detta skäl sättas ned i förhållande till straffmättningsvärdet och bestämmas till 50. Detta är ett högre antal än hovrätten har dömt ut. Riksåklagaren har emellertid inte överklagat hovrättens dom. Därmed kan Högsta domstolen enligt 51 kap. 25 § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken inte skärpa påföljden för KV. Den av hovrätten bestämda påföljden, 40 timmar ungdomstjänst, ska därmed stå fast.